

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ САМОПЛАГІАТУ В НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ

Куцос О. І.

*кандидат філософських наук,
докторант кафедри слов'янських, романських і східних мов
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Проблема плагіату в академічному середовищі не є новою, вона більш-менш вивчена і класифікована. Разом із тим, певні питання є до визначення і сутності такого поняття, як самоплагіат.

Закон України «Про освіту» тлумачить самоплагіат як «оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів» [2]. В. Бахрушин зазначає, що «найбільш типовими прикладами самоплагіату є: дублювання публікацій (одні й ті самі наукові результати публікуються в різних виданнях для підвищення показників публікаційної активності); некоректна звітність за науковими проектами (одні й ті самі результати використовуються у звітах за різними науковими проектами)» [1]. Крім цього, важливим є наступне уточнення: «поняття самоплагіату стосується саме наукових результатів, а не будь-яких текстових фрагментів. Вимоги щодо переформулювання текстів при підготовці дисертацій, монографій, наукових статей, кваліфікаційних робіт студентів позбавлені сенсу, оскільки переформулювання не впливає на сутність наукового результату. Якщо самоплагіат є, то ніяке переформулювання його не усуває» [1].

Дефініція та її тлумачення цілком зрозумілі, проте залишають простір для подальших міркувань. Наприклад, тема нашого дисертаційного дослідження ґрунтується на психосемантичному моделюванні концептуального поля мегаконцепту «Національний характер», і відповідно до цього підготовлені та надруковані статті, присвячені концептуальному полю мегаконцепту «Національний характер» в українській мовній свідомості. Виникає питання: чи буде вважатися самоплагіатом залучення тих самих даних для порівняння з відповідними даними іншої національної мовної свідомості? Якщо виходити з дефініції самоплагіату, відповідь буде позитивною, адже в тій чи іншій формі оприлюднюються раніше опубліковані результати. Проте здійснення компаративного аналізу неможливе без використання попередніх результатів.

Значна частина публікацій за темою нашої дисертації потребує стислого опису авторського методу психосемантичного моделювання.

З одного боку, ми не можемо застосовувати цей матеріал без посилань, тому що «самоплагіатом є використання без відповідних посилань оприлюднених раніше гіпотез, математичних теорем, моделей, алгоритмів, фотографій, таблиць, фактичних даних тощо, які містять наукові результати автора» [1]. З іншого боку, регулярне посилання на власні попередні праці також сумнівне, тому що «провідні наукові видання і університети світу часто розглядають надмірні посилання на власні публікації як порушення академічної доброчесності з метою штучного підвищення наукометричних показників автора» [1].

Грунтуючись на вищенаведеному та інших подібних прикладах, ми вважаємо, що поняття самоплагіату має бути уточнене. На наш погляд, самоплагіат має бути визначений як оприлюднення власних раніше опублікованих наукових результатів, що повторюють попередні дані у незміненому вигляді, без їхньої подальшої обробки для отримання нових результатів. З іншого боку, до об'єму поняття самоплагіату не має включатися опис принципових авторських моделей та алгоритмів, тому що без їхнього пояснення незрозумілою залишиться емпірична частина дослідження.

Список посилань

1. Бахрушин В. Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності: Аналітична записка. URL: <http://surl.li/mfcum>
2. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту», стаття 42, частина 4. URL: <http://surl.li/lgddx>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-112>

ДОБРОЧЕСНЕ НАПИСАННЯ ВИПУСКОВИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ: УНИКНЕННЯ ПЛАГІАТУ

Кучеренко І. А.

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
м. Біла Церква, Київська область, Україна*

Сучасна система освіти чітко декларує дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти і науково-педагогічними працівниками.